
XIV

L'ORDENACIÓ ALFABÈTICA DE TERMES

Sumari

1. Introducció
2. L'ordenació alfabètica de mots
3. Casos especials de l'ordenació alfabètica de mots
4. L'ordenació alfabètica de sintagmes
 - 4.1. L'ordenació contínua
 - 4.2. L'ordenació discontinua
5. Casos especials de l'ordenació alfabètica de sintagmes
 - 5.1. Els topònims
 - 5.2. Els antropònims
 - 5.2.1. Criteris generals
 - 5.2.2. Els antropònims catalans
 - 5.2.3. Els antropònims alemanys
 - 5.2.4. Els antropònims anglosaxons
 - 5.2.5. Els antropònims àrabs
 - 5.2.6. Els antropònims escandinaus
 - 5.2.7. Els antropònims espanyols i hispanoamericans
 - 5.2.8. Els antropònims flamencs i holandesos
 - 5.2.9. Els antropònims francesos
 - 5.2.10. Els antropònims hebraics
 - 5.2.11. Els antropònims italians
 - 5.2.12. Els antropònims japonesos
 - 5.2.13. Els antropònims portuguesos i brasilers
 - 5.2.14. Els antropònims romanesos
 - 5.2.15. Els antropònims txecs i eslovens
 - 5.2.16. Els antropònims xinesos
 - 5.3. Altres casos
6. Bibliografia

MANUAL
LA REDACCIÓN Y EL USO DE TEXTOS
D'ESTIL

1. Introducció¹

Avui dia és ben usual que al final dels llibres trobem un índex analític, un índex temàtic, un índex onomàstic, etc. I encara és més usual que hi hagi una llista de bibliografia.

Els termes —o *entrades*— d'aquests índexs són ordenats d'una manera determinada, com ho són també en els diccionaris i les enciclopèdies, a fi de facilitar-ne la consulta.

L'ordenació de les entrades d'un índex o d'un diccionari és, generalment, alfabètica, d'acord amb l'ordre de les lletres del nostre alfabet.

Tanmateix, hi ha entrades que sovint fan vacillar l'autor/ra a l'hora de situar-les entre les altres entrades. La finalitat d'aquest capítol és, doncs, oferir una proposta per a l'ordenació alfabètica de termes (tant si són mots sols com si són sintagmes).

2. L'ordenació alfabètica de mots

2.1. L'Institut d'Estudis Catalans, per l'acord del 5 de juliol de 1989, va aprovar una norma d'ordenació alfabètica en català, que exposem en aquest epígraf 2 (les notes són nostres).

2.2. L'ordre de les lletres de l'alfabet català per a totes les ordenacions alfabètiques de termes és el del quadre 1.

QUADRE 1. Alfabet català

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

2.3. El punt volat de la *ela* geminada no es té en compte en la classificació; per tant, la seqüència *h* hi és considerada com si fos *ll*.

- [1] gallina
gallinaci
gallinaire

En el cas de dos mots que només es distingeixen perquè on l'un duu *ll* l'altre duu *h*, es posa primer el que duu *ll*.

- [2] cella
cel·la
celler

1. Agraïm a Rosa Soler i Eulàlia Miret, bibliotecàries de l'Institut d'Estudis Catalans, les observacions que ens han fet amb vista a la redacció d'aquest capítol (1995).

2.4. La *ç* es considera als efectes de classificació com una *c*.²

- [3] balanci
balançó
balandram

En el cas de mots que només es distingeixen perquè l'un duu *c* i l'altre *ç*, correspon el primer lloc al que duu *c*.³

- [4] placa
plaça

2.5. Els mots que porten guionet es classifiquen com si no en duguessin, llevat que es tracti de dos noms propis (v. § 5.3.3).

- | | |
|---------------|---------------|
| [5] camarlenc | [6] Vallirana |
| cama-roig | Vall-llobrega |
| camat | Vallmanya |

En el cas de mots que només es distingeixen perquè l'un porta guionet i l'altre no, aquest ha d'anar en primer lloc.

- [7] Montroig (*Matarranya; nom oficial*)
Mont-roig (*nom català segons la GEC*)

2.6. Els mots que porten accent gràfic o dièresi es classifiquen com si no en portessin.

- [8] basalt
basàltic
basar

En el cas de mots que només es distingeixen per l'accent o la dièresi (sigui perquè un duu algun d'aquests signes i l'altre no, sigui perquè en duen de diferents), l'ordre de classificació ha de ser el del quadre 2.

QUADRE 2. Ordenació dels diacrítics

1r)	Absència d'accent gràfic
2n)	Accent agut
3r)	Accent greu
4t)	Dièresi
5è)	Accent circumflex ⁴

Vegem-ne uns quants exemples:

- | | |
|------------|-----------|
| [9] barbar | [10] bota |
| bàrbar | bóta |

2. Tot i que l'eslovè considera la *č* com una lletra independent, en català es classifica com una *c*. Això mateix s'esdevé amb la *š* i la *ž* de l'eslovè, amb la *t* del polonès i la *ñ* de l'espanyol respecte a la *s*, a la *z*, a la *l* i a la *n*, respectivament.

Nunes, Pedro
Núñez de Arce, Gaspar
Nunó, Josep

3. La *č*, la *š* i la *ž* de l'eslovè, la *t* del polonès i la *ñ* de l'espanyol es posposen a la *c* i la *ç*, a la *s*, a la *z*, a la *l* i a la *n*, respectivament.

cana *Peníscola* (nom català segons la GEC)
caña *Peníscola* (nom oficial)

4. La *ã* del portuguès i la *ã* del suec, el danès i el noruec es posposen a l'accent circumflex per aquest ordre.

- | | |
|--|---|
| [11] fruit | [12] Benijófar (<i>nom oficial</i>) |
| früit | Benijòfar (<i>nom català segons la GEC</i>) |
| [13] Campome (<i>nom català segons la GEC</i>) | |
| Campôme (<i>nom oficial</i>) | |

2.7. Les diferències entre majúscules i minúscules, pel que fa a l'ordenació alfabètica, són irrellevants.

- [14] calafatar
Calafell
calafetós

En el cas que dos mots coincideixin en els seus caràcters excepte en el fet que un té la primera lletra minúscula i l'altre majúscula, aquest ha de ser ordenat després d'aquell.

- [15] miquel
Miquel

2.8. En cas de concurrència de més d'una d'aquestes diferències en un mateix mot, l'ordre de preferència ha de ser aquell en què han estat esmentades en aquest epígraf 2.

- [16] cella
cella
Cella

2.9. En cas de dos mots o més que es diferenciïn només per la posició relativa d'una mateixa diferència, s'han d'aplicar els criteris establerts tenint en compte només la primera posició diferencial a partir del començament del mot. Usualment, es tracta de diacrítics que afecten síl·labes diferents, que ordenem segons el que estableix l'epígraf 2.6.

- | | |
|------------------|---|
| [17] consciència | [18] Alenyà (<i>nom català segons la GEC</i>) |
| consciència | Alénya (<i>nom oficial</i>) |

2.10. La *h* i els dígrafs catalans *ll*, *ny*, *rr* i *ss* —i també els espanyols *ch* i *ll*, el francès *gn* i els de qualsevol altra llengua— són considerats seqüències de dues lletres, i com a tals han de ser ordenats.^{5, 6}

- | | |
|----------------------|------------|
| [19] cetona | [20] lívid |
| <i>chateaubriand</i> | llaç |
| cianina | lògic |

3. Casos especials de l'ordenació alfabètica de mots

3.1. En cas de formes homògrafes, les formes substantives precedeixen les formes adjectives, les verbals, les adverbials, les prepositives i les conjuntives, les quals es classifiquen per aquest ordre **(les determinants van entre les adjectives i les verbals)**.

5. La Real Academia Española va reconèixer, l'any 1994, que *ch* i *ll* són dígrafs (és a dir, dues lletres diferents) i que així s'havien de considerar a l'hora d'ordenar alfabèticament, per bé que les continuen anomenant «lletres».

6. Cal tenir en compte que el *Diccionari català-valencià-balear* considera, erròniament, el dígraf *ll* com una sola lletra.

- [21] circular (*substantiu*)
circular (*adjectiu*)
circular (*verb*)
[22] perquè (*substantiu*)
perquè (*conjunció*)
[23] darrere (*adverbi*)
darrere (*preposició*)

3.2. En cas d'igualtat d'elements base, els superíndexs s'ordenen abans que els subíndexs i d'esquerra a dreta.

- [24] ²b
b²
₂b
b₂

3.3. En les ordenacions alfanumèriques, les xifres aràbigues, si es tenen en compte, es posen abans que les lletres, a fi de no complicar l'ordenació i la consulta d'aquests termes.⁷ En primer lloc, s'ordenen tots els termes pel primer caràcter. En acabat, els que comencen pel mateix caràcter s'ordenen entre ells pel segon caràcter, i així successivament.

- [25] 11
1a
20
201
20a
21a
a
aC

3.4. Les xifres romanes s'ordenen alfabèticament com a lletres majúscules que són.

- [26] LV
xiquet
XXV
zeugma

3.5. Els noms dels compostos químics i altres termes científics que comencen per un prefix literal —sigui de l'alfabet que sigui—, generalment compost en cursiva, o per un prefix numèric s'ordenen sense tenir en compte aquest prefix,⁸ llevat que hi hagi igualtat absoluta de noms, cas en el qual s'acaben d'ordenar tenint en compte aquests elements començant per l'esquerra de la denominació. Igualment s'esdevé amb infixos literals o numèrics que apareixen enmig d'aquestes expressions.

7. Les *Regles angloamericanes de catalogació* proposen de posar els numerals per ordre creixent, però no té en compte que hi pugui haver xifres i lletres en un mateix terme simple. D'altra banda, quan es tracta d'ordenar títols d'obres que comencen per una xifra, s'ordenen com si el numeral estigués escrit amb lletres.

8. El TERMCAT proposa que els termes que comencen per una lletra que no pertany a l'alfabet llatí es classifiquin segons l'ordre alfabètic que correspondria al nom sencer d'aquesta lletra, o bé abans de la sèrie de termes que comencen per la lletra equivalent de l'alfabet llatí. Així, σ -àlgebra es podria classificar dins de l'ordre alfabètic que correspon al terme *sigma* (que és el nom d'aquesta lletra grega), o davant dels termes que comencin per *s*.

- [27] etilamina
etilciclobutà
N-etil-4-formilbutanamida
3-etilhexà
m-etilisopropilbenzè
4-etilnonà
- [28] àcid piperazina-*N,N'*-bis(4-butansulfònic)
àcid piperazina-*N,N'*-bis(2-etansulfònic)
àcid piperazina-*N,N'*-bis(3-propansulfònic)
- [29] 1,2-dihidroxibenzè
1,3-dihidroxibenzè

En el cas que la diferència consisteixi únicament en la tipografia dels símbols, han d'anar primer les xifres; en acabat, les lletres llatines en negreta cursiva, en regular cursiva, en negreta rodona i en regular rodona, per aquest ordre (primer els de caixa baixa i després els de caixa alta, a igualtat de símbols). Finalment, s'han de disposar alfabèticament les lletres gregues, seguint les mateixes distincions.⁹

[30]	1-	<i>l</i> -	bis	λ -
	1-1-	<i>l</i> -	<i>cis</i> -	λ-
	2-	l -	<i>o</i> -	λ -
	5-	<i>l</i> -	<i>m</i> -	λ-
	5-1-	L -	<i>N</i> -	Λ -
	12-	<i>L</i> -	<i>p</i> -	Λ-
	16-	L -	<i>ter</i> -	Λ -
	21-	<i>L</i> -	tris	Λ-

4. L'ordenació alfabètica de sintagmes

Per a l'ordenació alfabètica de sintagmes, actualment s'apliquen dos criteris oposats: l'ordenació contínua i l'ordenació discontinua.

En aquesta obra hem adoptat, en totes les llistes ordenades alfabèticament, el sistema discontinu, tal com recomanen el TERMCAT i les *Regles angloamericanes de catalogació*, que seguim també pel que fa a les normes que proposem tot al llarg de l'epígraf 5.2.

4.1. L'ordenació contínua

4.1.1. L'ordenació contínua segueix l'ordre alfabètic sense tenir en compte els espais en blanc o els caràcters no alfabètics (guionets, apòstrofs, accents, etc.) que es troben en els components d'un sintagma.

- [31*a*] Santa Coloma de Gramenet
Sant Adrià de Besòs
Santa Eugènia de Berga
Santa Llogaia d'Àlguema
Sant Aniòl de Finestres
Santa Oliva
Sant Boi de Llobregat
Sant Vicenç de Torelló

4.1.2. Un inconvenient d'aquest tipus d'ordenació és que produeix interrupcions en algunes sèries de termes, com la que acabem de veure. Aquestes interrupcions poden

9. Cf. el capítol IX, § 7.2.

ser especialment pertorbadores en el camp de la terminologia, en què la freqüència de sintagmes que constitueixen sèries lèxiques és elevada.

- [32a] taulada
taula d'arcades
taula de billar
taula de control
taula de júnyer
taula demogràfica
tauladora
taülalla
taulaplom
taula rasa
taulat
taulatge
taula vibradora

Com podem veure, els sintagmes corresponents als tipus de *taula* apareixen separats per altres termes relacionats més indirectament.

4.2. L'ordenació discontinua

4.2.1. L'ordenació discontinua té en compte, en primer lloc, el primer component del sintagma; després, el mot ple o el nexa que apareix en segon lloc, i així successivament. Els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics, i els signes no alfabètics precedeixen els caràcters alfabètics.¹⁰

- [31b] Sant Adrià de Besòs
Sant Aniol de Finestres
Sant Boi de Llobregat
Sant Vicenç de Torelló
Santa Coloma de Gramenet
Santa Eugènia de Berga
Santa Llogaia d'Àlguema
Santa Oliva

4.2.2. En el camp de la terminologia, l'ordenació discontinua ofereix l'avantatge de permetre agrupar els termes que pertanyen a la mateixa sèrie lèxica.

- [32b] taula d'arcades
taula de billar
taula de control
taula de júnyer
taula demogràfica
taula rasa
taula vibradora
taulada
tauladora
taülalla
taulaplom
taulat
taulatge

10. Hi ha, encara, un sistema derivat d'aquest: es tracta de l'ordenació discontinua sense nexes. En aquest sistema, les conjuncions, les preposicions i els articles no es tenen en compte a l'hora d'alfabetitzar (hi ha qui ho fa extensiu als adverbis també).

5. Casos especials de l'ordenació alfabètica de sintagmes

5.1. Els topònims

5.1.1. Per ordenar topònims començats per un article definit, posposem aquest article, per bé que, un cop ordenats, reincorporem l'article al capdavant del topònim.¹¹

- [33] Cabanes
les Cabanyes
Cabestrany

Per coherència, ordenem de la mateixa manera els topònims estrangers, encara que l'article no tingui significat en la llengua amb què els relacionem.

- [34] Angelats
Los Angeles
els Àngels
Angers

5.1.2. Entre dos termes que només es diferencien perquè l'un porta, en el moment d'ordenar, l'article posposat i l'altre no, posem primer el que no porta article.

- [35] Alcora (*nom oficial*)
l'Alcora (*nom català segons la GEC*)

5.2. Els antropònims¹²

5.2.1. Criteris generals¹³

5.2.1.1. Els noms de persona s'ordenen començant pel primer cognom (primer cognom, segon cognom, nom primer, nom segon, nom tercer) i indicant on s'acaben els cognoms amb una coma. Els que no tenen segon cognom passen al capdavant del seu grup. La conjunció copulativa (*i, y...*) entre els cognoms no es té en compte.¹⁴

- [36a] BONAFONT, Josep
CAMPS I MERCADAL, Francesc
SAISSET, Albert
SUNYER, Francesc
SUNYER I ASTRE, Joan
SUNYER BALAGUER, Pere
TALTAVULL, Pere

11. En els noms àrabs apliquem aquest mateix criteri:

Dénia
El-Djem
Domenyo

12. Hem de fer avinent que ni la *Gran enciclopèdia catalana* ni el *Gran Larousse català* segueixen exactament els criteris que exposarem tot seguit.

13. Per a més claredat, indiquem en lletra versaleta la part «cognoms» dels exemples d'aquest epígraf 5.2.1. D'altra banda, en les remissions entre els diferents noms d'una mateixa persona, discrepem del criteri exposat a l'epígraf 2.1 per les *Regles angloamericanes de catalogació*, que proposen d'indexar pel nom més conegut, sigui quin sigui (v. la bibliografia). Finalment, vegeu també el capítol XIII, § 2.4.1.

14. Vegeu també el capítol XIII, § 2.4. Així mateix, si l'autor no fa servir la conjunció entre els cognoms, no cal afegir-la-hi. Les distincions degudes als diacrítics (§ 2.6 i 2.9) només s'apliquen en el cas que tots dos noms sencers (que comprenen cognoms i nom) coincideixin en els altres aspectes.

Si es tracta de persones que fan servir pseudònims, renoms, sobrenoms o malnoms coneguts, és recomanable establir una remissió al nom real o des d'aquest (és preferible la primera opció, per tal com una mateixa persona pot fer servir, per exemple, més d'un pseudònim al llarg de la seva vida). Si el pseudònim, renom, sobrenom o malnom té una estructura assimilable a «nom + cognom», cal ordenar-lo per aquest «cognom».

- | | |
|--|---|
| <p>[36<i>b</i>] ALBRANCA, Antoni M. →
 <i>Camps i Mercadal, Francesc</i>
 BONAFONT, Josep
 CAMPS I MERCADAL, Francesc
 Confrare → <i>Taltavull, Pere</i>
 Pastorellet de la vall d'Arles, el →
 <i>Bonafont, Josep</i>
 SAISSET, Albert
 SUNYER, Francesc
 SUNYER I ASTRE, Joan
 SUNYER BALAGUER, Pere
 TALTAVULL, Pere
 Un Tal → <i>Saisset, Albert</i></p> | <p>[36<i>c</i>] ALBRANCA, Antoni M. →
 <i>Camps i Mercadal, Francesc</i>
 BONAFONT, Josep
 <i>(el Pastorellet de la vall d'Arles)</i>
 CAMPS I MERCADAL, Francesc
 <i>(Antoni M. Albranca)</i>
 Confrare → <i>Taltavull, Pere</i>
 Pastorellet de la vall d'Arles, el →
 <i>Bonafont, Josep</i>
 SAISSET, Albert (<i>Un Tal</i>)
 SUNYER, Francesc
 SUNYER I ASTRE, Joan
 SUNYER BALAGUER, Pere
 TALTAVULL, Pere (<i>Confrare</i>)
 Un Tal → <i>Saisset, Albert</i></p> |
|--|---|

5.2.1.2. Els personatges històrics romans s'ordenen, si és possible, pel nom familiar o *gentile nomen*.

- [37] Livi, **Tit**

5.2.1.3. Els personatges medievals s'ordenen pel nom de pila o de fonts. (En els índexs onomàstics, és recomanable fer-hi remissions des del segon nom, que és generalment un topònim.)

- | | |
|---|---|
| <p>[38<i>a</i>] Bernat de Ventadorn
 Simó de Montcada</p> | <p>[38<i>b</i>] Bernat de Ventadorn
 Montcada, Simó de → <i>Simó de Montcada</i>
 Simó de Montcada
 Ventadorn, Bernat de → <i>Bernat de Ventadorn</i></p> |
|---|---|

5.2.1.4. Els noms de papes, de sobirans i de prínceps i princeses s'ordenen pel nom.

- [39] Hiro Hito I
 Isabel II
 Jaume I
 Joan Pau II

Els ordinals que acompanyen aquests noms serveixen per distingir-los i ordenar-los cronològicament. En aquest cas, la xifra romana no es fa servir per a res més, és a dir que es considera com si el nom estigués sol.

- [40] Jaume, apòstol
 Jaume I d'Anglaterra
 Jaume II d'Anglaterra
 Jaume I de Catalunya-Aragó
 Jaume II de Catalunya-Aragó
 Jaume i Andreu, Felip

5.2.1.5. Els sants i els beats s'ordenen pel nom de canonització o pel cognom familiar, si es coneix. (En els índexs onomàstics, és recomanable optar per un d'aquests dos sistemes i fer-hi remissions des de l'altre nom.)

<p>[41a] Daniel de Molins de Rei, fra Francesc d'Assís, sant Ginebró [Serra], fra MANYANET, pare → <i>Manyanet</i>, <i>Josep</i> MANYANET, Josep SERRA, fra Ginebró → <i>Serra</i>, <i>Josep Miquel</i> SERRA, Josep Miquel</p>	<p>[41b] Daniel de Molins de Rei, fra Francesc d'Assís (sant) Ginebró [Serra], fra → <i>Serra, Josep Miquel</i> MANYANET, pare → <i>Manyanet</i>, <i>Josep</i> MANYANET, Josep (beat) SERRA, fra Ginebró → <i>Serra</i>, <i>Josep Miquel</i> SERRA, Josep Miquel (beat)</p>
---	---

5.2.1.6. Els títols nobiliaris s'alfabetitzen pel nom propi del títol, i es posposa la part genèrica. (En els índexs onomàstics, és recomanable fer l'entrada principal pel primer cognom de la persona que porta el títol —si es coneix— i remetre-hi des del títol nobiliari.)

<p>[42a] Aiamans, comte d' Comillas, marquès de</p>	<p>[42b] Aiamans, comte d' → <i>Togores i Sanglada, Josep de</i> Comillas, marquès de → <i>López López, Antoni</i> LÓPEZ LÓPEZ, Antoni TOGORES I SANGLADA, Josep de</p>
<p>[42c] Aiamans, comte d' → <i>Togores i Sanglada, Josep de</i> Comillas, marquès de → <i>López López, Antoni</i> LÓPEZ LÓPEZ, Antoni (<i>marquès de Comillas</i>) TOGORES I SANGLADA, Josep de (<i>comte d'Aiamans</i>)</p>	

5.2.1.7. En les referències bibliogràfiques, les obres d'un mateix autor s'ordenen cronològicament.¹⁵

- [43] FABRA, Pompeu. *Contribució a la gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: L'Avenç, 1898.
 — *Qüestions de gramàtica catalana*. Barcelona: L'Avenç, 1911.
 — *Gramàtica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1918.

En el cas que féssim servir els dos cognoms de l'autor en aquestes referències, encara que l'autor figuri amb un cognom en unes obres i amb dos en d'altres, reunirem totes les obres sota un sol nom, el qual ha de contenir els dos cognoms (és preferible de posar el segon cognom entre claudàtors si no figurava en l'obra). (Quan les obres s'ordenen pel títol, si aquest comença per un article definit, no es té en compte a l'hora d'ordenar alfabèticament.)

- [44a] * VENY, Joan. *Introducció a la dialectologia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.
 VENY I CLAR, Joan. *Estudis de geolingüística catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1978.
 [44b] VENY [I CLAR], Joan. *Estudis de geolingüística catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1978.
 — *Introducció a la dialectologia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.

15. Vegeu també els capítols XIII, § 2.7, i XXIII, § 2.3.1.1.c.

5.2.1.8. En les taules onomàstiques i bibliogràfiques, els noms pertanyents a persones catalanes s'han d'escriure sempre en català —si estem ben segurs que l'autor el feia servir o que ha estat catalanitzat per les enciclopèdies de prestigi—, independentment de com figurin en una obra concreta. Aquesta recomanació és especialment pertinent quan hi ha diverses entrades del mateix autor.

- [45a] * FABRA, Pompeu. *Diccionari ortogràfic*. Barcelona: IEC, 1917.
FABRA, Pompeyo. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: L'Avenç, 1912.
[45b] FABRA, Pompeu. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: L'Avenç, 1912.
— *Diccionari ortogràfic*. Barcelona: IEC, 1917.

5.2.1.9. En el cas d'ordenar noms de persona pel primer cognom,¹⁶ les preposicions i les altres partícules que precedeixen alguns cognoms no són posposades al nom si procedeixen d'altres idiomes, és a dir, quan manquen de significat en la llengua amb què el nom es relaciona.

- [46] DE NIRO, Robert
DE LA ROCHE, Maxwell
O'FARILL Y HERRERA, Gonzalo
VAN DER GRAAFF, Robert

Així mateix, es consideren inseparables del cognom les partícules que no són ni preposició, ni article ni contracció de tots dos i que, usualment, assenyalen relació familiar (*A', Abu, Ap, Bar, Ben, Fitz, Ibn, Ker, Mac, O*, etc.).¹⁷ (Per als altres casos, vegeu els epígrafs que segueixen.)

- [47] A'BECKETT, Gilbet Abbott
BEN GURION, David

5.2.2. Els antropònims catalans

Quan ordenem noms de persona pel primer cognom, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part d'aquest cognom: *de, de la, del, dels, de les, de sa, des i de ses*.

- [48] Bolòs i Capdevila, Oriol de
Carreras, Narcís de
Ors, Eugeni d'

16. En els antropònims anglosaxons, i en general en la major part de les altres llengües, es correspon amb l'últim nom:

Aldridge, Harold Edward James
Kennedy, John Fitzgerald
Oersted, Hans Christian

Però,
Beuve Méry, Hubert
Teilhard de Chardin, Pierre

17. Els termes *Mac, Fitz* i *Ker* es consideren sempre sencers a l'hora d'ordenar alfabèticament, independentment de com estiguin escrits (vegeu la nota 19):

McDonald, Joseph
M'Donald, Michel
MacDonald, Thomas

5.2.3. Els antropònims alemanys

Quan ordenem noms de persona pel cognom, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part d'aquest: *an*, *auf*, *von*, *von der* i *zu*.

- [49] Aachen, Hans von
Klitzing, Klaus von

En canvi, considerem que les partícules *Am*, *Im*, *Vom*, *Zum* i *Zur* formen part del cognom que precedeixen.

- [50] Am Ende, Johann Gotfried
Zum Winkel, Karl

5.2.4. Els antropònims anglosaxons

En els noms anglosaxons, considerem que les partícules *A*, *De*, *De la*, *Dos*,¹⁸ *Fitz*, *Mac*¹⁹ i *O'* formen part del cognom que precedeixen.

- [51] De Palma, Brian
FitzJames, James
Mac Donald, Ross
MacArthur, Douglas
O'Flaherty, Liam

5.2.5. Els antropònims àrabs

Per bé que és difícil decidir com s'han d'alfabetitzar els antropònims àrabs, sí que podem afirmar que en tots els casos no es té en compte l'article *al-* (que s'assimila davant d'una consonant solar)²⁰ que precedeix alguns noms. En general, però, es pren l'element que identifica l'individu i que fa el paper de nom de família (= cognom).²¹

- [52] Alí, Muhammad
al-Daixa, Abd-ar-Rahman

5.2.6. Els antropònims escandinaus

En el cas d'ordenar noms de persona pel cognom, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part del cognom: *af*, *av* i *von*.

- [53] Hallström, Gunnar Johannes af
Linné, Carl von

En canvi, considerem que la partícula *De* i les partícules flamenques (v. § 5.2.8) formen part del cognom que precedeixen.

- [54] De Geer, Gerard

18. Aquestes quatre primeres partícules procedeixen d'altres llengües (cf. § 5.2.1.9).

19. Aquest terme, que significa 'fill', pot aparèixer també amb les formes *Mc*, *M^c* i *M'* (l'apòstrof no es té en compte):

McCarthy, Joseph Raymond
M'Clintock, Sir Francis Leopold

20. En gramàtica àrab hi ha catorze *consonants solars* (de les vint-i-vuit de què es compon l'alifàt; les altres catorze són anomenades *consonants lunars*), les quals, en posició inicial de mot, provoquen l'assimilació regressiva de la consonant *l* de l'article àrab *al* que les precedeix: *ax-Xams* ('el Sol'), assimilació de *al-Xams*.

21. Cf. les *Regles angloamericanes de catalogació*, § 22.22, 22.26C1a i 22.27 (v. la nota a la bibliografia).

5.2.7. Els antropònims espanyols i hispanoamericans

En el cas d'ordenar noms de persona pel primer cognom, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part del cognom: *de, del, de la, de las* i *de los*.

- [55] Armiñán, Jaime de
Casas, Bartolomé de las
Portillo y Díez de Sollano, Álvaro del

Si l'article no porta preposició al davant, l'alfabetitzem per l'article.

- [56] La-Gasca, Fausto
Las Heras, Manuel Antonio

5.2.8. Els antropònims flamencs i holandesos

Quan alfabetitzem els antropònims flamencs i holandesos, considerem que les partícules *de, den, t', ten, ter, van, van den* i *van der* no formen part del cognom que precedeixen.

- [57] Agt, Andreas van
Dyck, Anton van
Haas, Wander Johannes de
Vries, A. de

En canvi, considerem que la partícula *Ver* forma part del cognom que precedeix.

- [58] Ver Boven, Daisy

5.2.9. Els antropònims francesos

En el cas d'ordenar noms de persona pel cognom, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part del cognom: *d'* i *de*.

- [59] Broglie, Louis-Victor de
Funès, Louis de

En canvi, considerem que les partícules *Des, Du, La, Le* i *Les* formen part del cognom que precedeixen.

- [60] Du Temple, Félix
Le Brun, Charles

5.2.10. Els antropònims hebraics

Els antropònims hebraics corresponents a persones que van viure abans del segle XVIII s'alfabetitzen per l'element inicial.

- [61] Yehuda Ha-Levi

Els antropònims de persones que han viscut a partir del segle XVIII segueixen la regla general de posposar el primer nom.

- [62] Ben Gurion, David

5.2.11. Els antropònims italians

Quan alfabetitzem antropònims italians, considerem que les partícules *A, D', Da, Dall, De, Degli, Dei, Del, Dell, Della, Di, Li* i *Lo* formen part del cognom que precedeixen.

- [63] D'Addario, Arnaldo
Dalla Torre, Carlo
De Mauro, Tullio
Di Gennaro, Giuseppe
Li Gotti, Ettore
Li Volpi, Pietro
Lo Savio, Niccolò

Tanmateix, les partícules *d', de, dei, degli* i *de li* davant de cognoms de personatges anteriors al segle XIX, quan tenen significat d'origen o de noblesa, no considerem que formin part del cognom.

- [64] Anghiera, Pietro Martire d'
Medici, Llorenç de
Ubal dini, Ruggero degli

5.2.12. Els antropònims japonesos

Els antropònims japonesos s'ordenen pel patronímic,²² seguit del nom, però no el separem mitjançant la coma.

- [65] Oshima Nagisa

Tanmateix, sembla que cada vegada hi ha més la tendència d'escriure amb el sistema occidental i separar el patronímic del nom mitjançant una coma.

- [66] Isozaki, Arata
Nakasone, Yasuhiro
Tange, Kenzo
Tazawa, Ko

5.2.13. Els antropònims portuguesos i brasilers

Els antropònims portuguesos i brasilers s'ordenen usualment pel segon cognom, llevat de quan aquest indica només parentiu (*Filho, Neto, Júnior*, etc.). Així mateix, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part del cognom: *a, d', da, das, de* i *dos*.

- [67] Bevilacqua, Cleci Regina
Eanes, António dos Santos Ramalho
Fonseca, Martinho Augusto da
Lima, Jorge de
Marques Júnior, Henrique
Silva, Ovídio Saraiva de Carvalho e

Segons les *Regles angloamericanes de catalogació*, els personatges que són coneguts pel primer cognom, es poden entrar per aquest.

- [68] Buarque de Hollanda, Chico
Guerra Junqueiro, Abílio Manuel

22. Considerem *patronímic* el nom que fa les funcions de nom de família o de cognom.

5.2.14. Els antropònims romanesos

Es comença per la partícula, excepte la preposició *de*.

- [69] A Mariei, Vasile
Puscariu, Emil de

5.2.15. Els antropònims txecs i eslovens

La *z* que s'anteposa als cognoms que són noms de lloc en cas genitiu es posa darrere del nom.

- [70] Zerotina, Karl z

5.2.16. Els antropònims xinesos

Disposem, generalment, el nom complet escrivint el cognom en primer terme i separant-lo mitjançant una coma de la resta del nom. (En aquesta llengua, el primer nom que es pronuncia és l'equivalent al cognom.)

- [71] Dai-Bih-In
Deng, Xiaobing
Hu, Yaobang
Li, Xiannian

Tal com indiquen les *Regles angloamericanes de catalogació* (v. la bibliografia), «si un nom d'origen xinès conté un nom de pila no xinès i el nom es troba en l'ordre [*nom de pila no xinès*] [*cognom*] [*noms de pila xinesos*], entreu el nom en l'ordre [*cognom*], [*nom de pila no xinès*] [*noms de pila xinesos*]». ²³

5.3. Altres casos

5.3.1. Per ordenar els infinitius anglesos, posposem la partícula *to* al verb pròpiament dit.

- [72] *enjoin*
enjoy, to
enjoyable

5.3.2. Per ordenar títols d'obres de tota mena començats per un article definit, ²⁴ posposem aquest article, per bé que, un cop ordenats, tornem a posar l'article al capdavant del títol.

- [73] *A la recerca del temps perdut*
Anna Bolena
Ara o mai
Elements catalitzadors de les reaccions
Els elements discrets de la matèria i la radiació
Elements químics
Idealisme i positivisme durant el segle XIX
La immigració a Catalunya
Iobannis Pujol (1573-1626): Opera Omnia

23. Cf. *Regles angloamericanes de catalogació*, § 22.24A.

24. El *Gran Larousse català* posposa els articles *el, la, l', els, les, un, una, uns, unes*, la preposició *d', de* (amb article o sense) i la contracció *del*, aquesta darrera llevat de quan indica procedència.

5.3.3. En els noms propis compostos mitjançant guionet el segon element dels quals comença per majúscula, hem de considerar que el guionet fa de frontera de mot.

- | | | | |
|------|------------------------|------|---------------------------|
| [74] | Castell de Mur | [75] | Carnicer i Vidal, Martí |
| | Castell-Platja d'Aro | | Carod-Rovira, Josep Lluís |
| | Castellar de la Ribera | | Caroder i Lezcano, Pere |

5.3.4. Les regles discriminadores dels epígrafs 2.6 i 5.1.2 no s'apliquen en els termes compostos, llevat que la coincidència d'elements sigui completa en tot el sintagma.

- | | |
|------|---|
| [76] | Castilló de Sos |
| | Castillo de Villamalefa |
| [77] | l'Alqueria d'Asnar (<i>nom oficial actual</i>) |
| | Alquería de Aznar (<i>nom oficial fins al 14.4.1994</i>) |
| | l'Alqueria de la Comtessa (<i>nom oficial en català</i>) |
| | Alquería de la Condesa (<i>nom oficial en espanyol</i>) |
| [78] | el Ràfol d'Almúnia (<i>nom oficial actual</i>) |
| | Ráfol de Almunia (<i>nom cooficial en espanyol fins al 13.5.1999</i>) |
| | Ráfol de Salem (<i>nom oficial</i>) |
| | el Ràfol de Salem (<i>nom català segons la GEC</i>) |

En el cas que la diferència estigui entre l'article i l'accent, cal posar al darrere el terme que porta l'article.

5.3.5. Els noms d'empreses i d'entitats en general s'han d'ordenar pel nom complet, per bé que podem posar la sigla, si en té, entre parèntesis al costat. Aquesta sigla que els identifica s'ha d'entrar, exclusivament, per remetre-hi.

- | | |
|------|--|
| [79] | TABASA Vg. <i>Túnels i Accessos de Barcelona, SA</i> |
| | Túnels i Accessos de Barcelona, SA (TABASA) |

5.3.6. Com a separadors, l'espai en blanc va abans que el punt i aquest abans que la barra inclinada.

- | | |
|------|-------|
| [80] | a |
| | A |
| | a. |
| | A. |
| | a/ |
| | A/ |
| | a. a. |
| | a. A. |
| | A. a. |
| | A. A. |
| | a/a |
| | a/A |
| | A/a |
| | A/A |
| | aa |
| | aA |
| | Aa |
| | AA |

6. Bibliografia

- Gran enciclopèdia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1970-1983. 16 v.
- Gran Larousse català*. Barcelona: Edicions 62, 1990-1993. 10 v.
- IMPRIMERIE NATIONALE. *Lexique des règles typographiques*. [París]: Imprimerie Nationale, 1990.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: IEC, 1990.
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José. *Diccionario de ortografía técnica: Normas de metodología y presentación de trabajos, bibliológicos y tipográficos*. Madrid: Pirámide, 1987.
- MESTRES, Josep M.; GUILLÉN, Josefina. *Diccionari d'abreviacions*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992.
- Reglas de catalogación*. Madrid: Ministerio de Cultura. Dirección General del Libro y Biblioteca, 1985.
- Règles de catalogage anglo-américaines*. 2a impr. Mont-real: Asted, 1981.
- SOLÀ, Irene; TERRADELLAS, Mercè; TORRA, Imma. *El llenguatge químic*. Barcelona: Jonc, 1986.
- TERMCAT. *Metodologia del treball terminològic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1990.

Bibliografia consultada especialment amb vista a la segona edició del MANUAL D'ESTIL

- Regles angloamericanes de catalogació*. 1a reimpr. [Vic]: Eumo; [Barcelona]: Biblioteca de Catalunya, 1998. [Conté l'opuscle *Regles angloamericanes de catalogació: Esmenes 1993*]

Bibliografia consultada especialment amb vista a la tercera edició del MANUAL D'ESTIL

- The Chicago Manual of Style*. 14a ed. Chicago; Londres: The University of Chicago Press, 1993.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. «Ortografia». A: *Gramàtica de la llengua catalana: (Versió provisional)* [en línia]. Vol. I. Barcelona: IEC, 2002, p. 4-5. <<http://www.iecat.net/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>> [Consulta: 20 juny 2005].
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española* [en línia]. Madrid: RAE, 1999, p. 9-10. <[http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000001.nsf/\(voanexos\)/arch9E7D58ED6C5CBB54C1256E670038B91C/\\$FILE/Ortografia.pdf](http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000001.nsf/(voanexos)/arch9E7D58ED6C5CBB54C1256E670038B91C/$FILE/Ortografia.pdf)> [Consulta: 20 juny 2005].
- TERMCAT. «Criteris de citació bibliogràfica». A: *TERMCAT, Centre de Terminologia* [en línia]. Barcelona: TERMCAT. <<http://www.termcat.net/productes/documents/citaciobiblio.pdf>> [Consulta: 20 juny 2005].
- «Ordenació dels termes». A: *TERMCAT, Centre de Terminologia* [en línia]. Barcelona: TERMCAT. <<http://www.termcat.net/productes/documents/ordenac.pdf>> [Consulta: 20 juny 2005].
- UNIÓN INTERNACIONAL DE QUÍMICA PURA I APLICADA (IUPAC). *Nomenclatura de química orgànica: Seccions A, B i C: Regles definitives de 1979*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1989.
- *Nomenclatura de química inorgànica: Recomanacions de 1990*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1997.
- *Magnituds, unitats i símbols en química física*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004.